This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Bd. April 1934

HARVARD LAW LIBRARY

Received JUN 30 1932

Digitized by Google

Hungary

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

358

A SZENT KORONA
ÉS A KORONÁZÁS KŐZJOGI JELENTŐSÉGE

IRTA
TIMON ÁKOS

BUDAPEST, 1907
RÁKOSI JENŐ BUDAPESTI HIRLAP UJSÁGVÁLLALATA

Ára 60 fillér.

Digitized by Google

A SZENT KORONA
ÉS A KORONÁZÁS
KÖZJOGI JELENTŐSÉGE

IRTA
TIMON ÁKOS

BUDAPEST, 1907
RÁKOSI JENŐ BUDAPESTI HIRLAP UJSÁGVÁLLALATA

HUN
TIM

Digitized by Google

Forty
T

6/30/93

BUDAPESTI HIRLAP NYOMDÁJA

Digitized by Google

A szent korona és a koronázás közjogi jelentősége.

A magyar nemzet a koronát, Szent István koronáját, szentnek tartja s ezzel a fölfogásával a monarchikus államformában élő nemzetek között egyedül áll. Ez a fölfogás a magyar nemzetben akkor vert gyökeret, akkor lépett előtérbe, amidőn egyfelől a koronázás ténye alkotmányjogi jelentőséget nyer, elveszti tisztán egyházi jellegét, másfelől kifejlődik a korona közjogi fogalma.

A koronázás nálunk is, mint általán a középkori népeknél, a keresztény egyháztól vette eredetét és így eredetében egyházi, nem államjogi, nem alkotmánybiztosító intézmény. Ez utóbbi jelentőségét csak akkor nyeri, amidőn

Digitized by Google

királyaink koronázásuk alkalmával nem csak az egyházi esküt, az úgynevezett „iuramentum iustitiae et pacis"-t teszik le; hanem megesküsznek az alkotmányra: a nemzet jogainak, törvényeinek, kiváltságainak és szabadságának fenntartására. Ezt mínálunk okmányilag II. Endre óta lehet igazolni. Ettől az időtől számítjuk a koronázásnak alkotmányszerű jelentőségét s innentől kezdve tapasztaljuk annak a nagyfontosságu közjogi elvnek érvényre emelkedését, hogy csak az tekinthető a magyar állam törvényesen uralkodó királyának, akit Szent István koronájával megkoronáztak.

A koronázás alkotmányjogi jelentőségével kapcsolatosan fejlődik ki a magyar nemzet közmeggyőződésében a szent korona közjogi forgalma, mysteriuma,* ami által a magyar nép az államiság és a valódi közhatalom fogalmához valamennyi nyugati népnél korábban eljutott. Ez képezi a magyar állami élet és a magyar közjog középkori fejlődésének sajátos jellemvonását napjainkig, amely azt az egykoru nyugati államszervezetektől megkülömbözteti.

* A mysterium kifejezést már az 1440. évi manifesztumban megtaláljuk. — V. ö. Timon. Magyar alkotmány és jogtört. III. kiadás, 495. l.

Digitized by Google

A magyar nép az államot, mint az összesség érdekében szervezett társadalmat, mint szerves egységet a szent koronában látja megtestesitve. Ehhez képest a szent koronát úgy fogja föl, mint egyfelől a magyar állam szuverénitásának, nemzetközi önállóságának symbolumát; másfelől személyesitve, mint a nemzetben gyökeredző, a királyt és a nemzetet együtt megilletö főhatalom birtokosát. A szent korona mysteriummal bir, a főhatalom bennrejlőnek tekintetik.

Amióta nálunk a szent korona közjogi fogalma, személyisége, vagy ami ezzel egyet jelent, mysteriuma kifejlődik, ez képezi az állami szervezet talpkövét, kiindulási alapját. Az állami élet és szervezet minden tényezője közvetlen kapcsolatban áll a szent koronával s attól nyeri éltető erejét. Egyfelől minden jognak és hatalomnak forrása a szent korona, másfelől az összesség, az állam érdekében teljesitendő szolgálatok és közkötelességek a szent korona felé irányulnak.

Az állami főhatalom, ellentétben a nyugati népek fölfogásával, nem a király személyéhez fűződő hatalom, hanem a szent korona hatalma (jurisdictio Sacrae Regni Coronae), az állami fel-

Digitized by Google

ségjogok nem királyi felségjogok, hanem a szent korona jogai (jura Sacrae Regni Coronae), amelyek a szent koronát, mint eszmei személyt illetik meg és attól szállanak át a királyra. Az ország területe, a szent korona területe, a királyi jövedelmek, a szent korona jövedelmei és mindaddig, amíg az ősiségi birtokrend fönnállott, minden szabad birtokjog a szent koronától, mint gyökértől vette eredetét (radix omnium possessionum) s arra szállott vissza.

A szent korona mysteriumához tartozik az is, hogy a magyar nemzet a szent koronában egyesül királyával. Egykoron mindaz, aki szabad birtokjogát a szent koronától származtatta, tagja volt a szent koronának (membrum Sacrae Regni Coronae) és ez alapon résztvett a szent koronát megilletö főhatalmi jogok gyakorlásában; ma pedig az 1848. évi törvények óta az egész magyar nemzet a szent koronát fején viselő királylyal egyetemben alkotja azt az egységes közjogi egészet, élő szervezetet, amit a középkori források a szent korona egész testének (totum corpus Sacrae Regni Coronae) neveznek, napjainkban pedig államnak nevezünk.

A szent korona közjogi fogalmának, szemé-

Digitized by Google

lyiségének kifejlődése hozta létre nálunk a valódi közhatalomnak, az állami hatalomnak tiszta fogalmát, mely a nemzetben, az állammá szervezett népben birja gyökerét és annak akarata alapján, a koronázás útján száll át a királyra. Ehhez képest a szent korona mysteriuma és azzal kapcsolatosan a „totum corpus Sacrae Regni Coronae" mint a főhatalom tulajdonképpeni birtokosa, korántsem egyházi eredetű fogalom, nem a „Mysterium Christi" utánzata, hanem valóságos államjogi constructio, amely a magyar közjognak és államszervezetnek jelenleg is kiindulási alapját, sarktételét képezi.

Amióta a magyar nemzet a szent koronában látta az önálló állami lét jelképét és személyesítve a főhatalom birtokosát, szükségképpen érvényre kellett emelkedni annak a közjogi tételnek, hogy a koronázás a királyi hatalom alkotmányszerű birtoklásának és gyakorlásának nélkülözhetlen feltétele, mert a királyi hatalom a szent koronával a koronázás által száll át a királyra. Világosan kimondja ezt már Hunyadi Mátyás Pozsony városához intézett meghivó levelében: „törekszünk az ország koronájának felvételére, mint amelyben az egész királyi mél-

Digitized by Google

tóság ereje és összessége rejlik". Ugyanezt a közjogi tételt tanítja Werbőczy is, midőn előadja, hogy már Szent István óta a birtokadományozásnak joga és teljes hatalma az uralkodással és kormányzással együtt az összességtől (communitas) és az összesség hatalmából az ország szent koronájára és következésképpen fejedelmünkre és királyunkra lett átruházva.

Nem is volt szükség nálunk a koronázás kötelezettségét törvényben előírni. Pótolta a törvényt a nemzetben élő az a köztudat, az a jogmeggyőződés, mely az állami hatalomban foglalt jogokat a szent koronában rejlőnek tekintvén, a királyi hatalom törvényességét is a koronázáshoz kötötte. Erre a nemzeti közmeggyőződésre támaszkodva tanítja a mi öreg mesterünk Werbőczy, hogy Magyarország mindenik királyát a szent koronával megkoronázni szokták; valamint mondja az 1572. évi II. decretum 1. cikke, hogy „Rudolf fejedelmet Magyarország régi törvényei és intézményei értelmében a magyar szent koronával megkoronázták". A régi törvények és intézmények alatt itt a régi szokásjogot, a nemzetben élő jogmeggyőződést kell értenünk, mert az 1687. évi decretum előtt nin-

Digitized by Google

csen törvényünk, mely a koronázást kötelezően előírná.

A magyar nemzet a trónöröklési rend elfogadásával az 1687. évi decretumban, majd az 1723. évi pragmatika szankcióban a Habsburg-dinasztia trónra jogosult ágainak javára királyválasztási jogáról lemondott ugyan, de azért az öröklés jogán álló király is a szent koronától koronázás útján nyeri törvényes hatalmát. A magyar közjognak az az alaptétele, hogy a főhatalom a szent koronától származik át a királyra, továbbra is érvényben maradt. Úgy az 1687. évi decretum, mint a pragmatika szankció világosan előírja, hogy az öröklés jogán álló király tartozik magát a hitlevél kibocsájtása és az alkotmányt biztosító esküt letétele mellett megkoronáztatni.

Koronázás nélkül a magyar közjog szerint nincs törvényes király, nincs törvényes királyi hatalom, mert ezt a hatalmat a trónra jogosított a nemzet akaratából a szent koronától kapja. Nincs alattvalói kötelesség, mert a nemzet szabad tagjai, a nemesek — amint azt Werbőczy tanításából világosan látjuk — csak a törvényesen megkoronázott király (rex legitime coronatus) hatalmának vannak alávetve. Csak a megkoro-

Digitized by Google

názott király szentesíthet törvényeket s adományozhat a szent korona jogán birtokokat és egyéb kiváltságokat.

Ugyanezek a közjogi tételek tükröződnek vissza az 1790. évi decretum 3-ik cikkében is, mely a koronázás határidejét a trónüresedés beálltától hat hónapban állapitja meg. A koronázásnak hat hónap alatt okvetlenül (inomisse) meg kell történnie. Ez alatt az idő alatt a trónutód, a haeredítarius rex, csak az alkotmánynyal megegyező kormányzati hatalmat gyakorolhatja, de a kiváltságok osztogatása, ami alatt régi jogunk szerint a törvények szentesítése is értendő, csak a törvényesen megkoronázott királyt illeti meg. Ha a törvényben előirt határidő sikertelenül folyik le, a jogfolytonosság megszakad, a trónutód uralkodása törvényellenessé válik, tényei és rendelkezései a közjog szempontjából semmisek és érvénytelenek; nemcsak törvényeket nem szentesíthet, de semmiféle államhatalmi ténykedést jogérvényesen ki nem fejthet. Az alattvalói hűség is csak a koronázási határidőként megszabott hat hónapon belül áll fenn, mert valamint 1848 előtt a nemesek, úgy jelenleg az állampolgárok, mint a szent koronának

Digitized by Google

tagjai, csak a megkoronázott király törvényes hatalmának vannak alávetve.

A koronázás tényével két nagyfontosságu alkotmánybiztosíték áll közvetlen kapcsolatban: a koronázási eskü és a hitlevél. Az egyik a magyar állam alkotmányos jogrendjének vallásos, a másik irásos jellegü biztositása. Mindkettőben erőteljes külső kifejezésre jut a koronázás nagy közjogi jelentősége. Úgy a koronázási eskü, mint a hitlevél azt célozza, hogy a szent koronát fején viselő király, mint a főhatalom alkotmányszerü birtokosa, ezzel a nagy hatalmával vissza ne élhessen, hogy a magyar állam alkotmányos jogrendjét, nemzetközi függetlenségét, területi épségét, valamint az állampolgároknak törvényben biztositott jogait és szabadságát sértetlenül fentartsa és másokkal is megtartassa. A hitlevél 5-ik pontja a jogfolytonosságot a legélesebben domboritja ki, amelyben a megkoronázott király az ő őrökőseit és utódait is kötelezi, hogy majdan mint megkoronázandó örökös királyok a hitlevélbeli biztositások elfogadását előrebocsájtani és arra az eskütt letenni tartoznak.

A koronázásnak az e célra összehivott országgyülésen a kath. egyház részvétele mellett kell

Digitized by Google

történnie. A magyar közjognak az a régi tétele, hogy „a királyok koronázása mindig a nemzet akaratától függ és a korona hatása és ereje a nemzet beleegyezésében rejlik“ — jelenleg is érvényben van olyan értelemben, hogy a nemzetet képviselő országgyűlésnek joga és feladata megvizsgálni, vajjon a megkoronázandó a pragmatika szankció alapján jogosan igényelheti-e a magyar királyi trónt, valamint feladata gondóskodni aziránt is, hogy a trónutód a koronázás alkotmányszerű feltételeinek eleget tegyen. Ez a közjogi tétel közvetlenül kifejezésre jut az által, hogy a szent koronát a király fejére az ország első főpapja, a hercegprimás és az előtt hivatalánál fogva a nádor, jelenleg pedig az országgyűlés külön megbizottja együttesen teszik fel.

Az is egyik alaptétele a magyar közjognak, hogy a koronázást Szent István koronájával, a szent koronával kell eszközölni, mert a nemzeti köztudat szerint a koronázás alkotmányjogi hatása, mysteriuma, mely a főhatalom átruházásában áll, a szent koronához van kötve. Eléggé bizonyitja ezt III. Endre, Károly Róbert, I. Ulászló és I. Mátyás koronázásának története, valamint a koronaőri méltóság keletkezése, amelyhez

Digitized by Google

hasonló közjogi intézményt egyik európai államban sem találunk.

A szent koronában jut külső kifejezésre Szent István birodalmának közjogi egysége, egységes főhatalmi szervezete, amelybe a társországok is bele vannak foglalva, mert ők is tagjai a szent koronának. Valamint egy a korona, mint a főhatalom symboluma és személyesítve annak birtokosa; ugy egységes maga a királyi hatalom is. Egy a koronázás, egy az esküt és a hitlevél, valamint egységes az állampolgárság.

A magyar nemzet ezeréves állami léte és igy világtörténeti szereplése, léte, fennmaradása a szent koronával a legszorosabban van egybeforrva. A magyar nemzet önálló állami élete, nemzetközi függetlensége a szent koronával áll vagy bukik. Ez a nemzeti közmeggyőződés adja magyarázatát a magyar nép erőteljes monarchikus érzetének, mely talán erősebb, mint bármely más európai nemzeté. A magyar nép a szent koronában látja alkotmányos állami életének, közszabadságának legnagyobb biztositékát, palladiumát. Ezért nagy ünnep, a legnagyobb nemzeti ünnep visszatérte, felséges királyunk megkoroná-

Digitized by Google

zásának negyvenéves évfordulója, mely minden magyar szívében felkent királya iránt őszinte hálaérzetet és hódolatot fakaszt. Örömünnepe ez a szent koronának, amelyben a szent koronát fején viselő királyunk az ő hűséges nemzetével és alattvalóival, mint a szent korona tagjaival egy testté válik.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

TIMON ÁKOS-tól megjelent és minden könyvárusnál kapható.

Magyar alkotmány- és jogtörténet különös tekintettel a nyugati államok jogfejlődésére. III. bővített kiadás. Budapest 1906. Ára 16.— K.

Ungarische Verfassungs- und Rechtsgeschichte mit Bezug auf die Rechtsentwicklung der westlichen Staaten. — Nach der zweiten, vermehrten Auflage übersetzt von Dr. Felix Schiller. Berlin 1904. Ára 17 Mark = 20.40 K.

A párbér Magyarországon jogtörténeti fejlődése és jelen állása szerint. Budapest 1885. Ára K 8.—

A városi kegyuraság Magyarországon. Budapest 1889. Ára K 3.20

BUDAPESTI HIRLAP NYOMDÁJA.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google